

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

Պրոֆ. Զ. Աճառյանը Մեարդ Մաշտոցի կենսագրության մեջ («Էջմիածին», 1956 թ., N II, էջ 29), Կորյունի հետևյալ հատվածի մասին՝ «Յետ այնորիկ անույր հաւանութիւն երանելի Մաշտոց, որպէս զի Տէր եպիսկոպոսն ի Կալենականն, և նա ի սփիւռս հեթանոսաց զրանն կենաց սերմանիցեն», ասում է. «Կորյունի այս խոսքը մոլթ է և չի հասկացվում, թե ո՞վ է «Տէր եպիսկոպոսը» և ի՞նչ բան է Կալենականը»: Եվ հետո թեր ուղիւմ ենթադրություններ անելով «Տէր» անվան մասին, հանդում է այն եզրակացության, որին, իրանից առաջ, հետազոտող բանասերներն էին հանգել, այսինքն՝ «Տէր»-ը ոչ թե հատուկ, այլ հասարակ անուն պետք է ընդունել և թե «Տէր եպիսկոպոսն» ոչ այլ ոք է, եթե ոչ Սահակ Պարթև հայրապետը:

«Մնում է իմանալ, թե ի՞նչ է Կալենականը», — շարունակում է մեծանուն գիտնականը և մեջ է բերում Ստ. Նազարյանից սկսած մեր համրավավոր բանասերների կարծիքը և գալիս է այն եզրակացության, թե Կալենականը գավառ չկա Հայաստանում: Մինչդեռ համրավավոր և բազմաշխատ գիտնականը,

եթե շատ էլ հավատ չընծայեր իր նախորդների հետազոտություններին և ինքը պարտեր մեր մատենագիրներն, անշուշտ կգտներ. և Հայր Թորոսյանն էլ, որ «շատ է որոնել Կալենական անունով մի գավառ, բայց չի գտել» («Բաղմավէպ», 1913 թ., էջ 467), եթե մի փոքր էլ առաջ տաներ իր որոնումներն, անտարակույս նա էլ կգտներ:

Տողերիս գրողը ոչ մի պրպտում չի կատարել, բայց կարդալով «Էջմիածին» ամսագրի նույն համարի մեջ Մխիթար Գոշի մասին հոդվածը (էջ 40), պատահեցի հետևյալին. «Բայց տաճիկները նեղում են Մխիթարին Աղվանից կաթողիկոսի թելադրանքով, ուստի նա հեռանում է Խաչեն գավառի Հաթերքը, սակայն լսելով Քուրթ իշխանի վերադարձի մասին, Մխիթարը Հաթերքից հեռանում է և բնակվում Քուրթ իշխանի կալվածում, Կալեն գավառի Գետիկ վանքում, Աղստե գետի վրա»: Ուրեմն Կալեն անունով գավառ եղել է, տեղն էլ ղժվար չի լինի որոշել, բայց զրա դյուտը մեզ չենք վերագրում, այլ Հայկական ՍՍԽ գիտության վաստակավոր գործիչ պրոֆ. Առաքել Առաքելյանին:

Օրջոնիկիձե

ՎԱՀԱՆ ԱՎԱԳ ԲԱՀԱՆԱ ԹԱՎԱՐԲԵԿՅԱՆ

